

Indholdsfortegnelse:

Om læreplaner.....	2
Barnets alsidige personlighedsudvikling.....	3
Social kompetence.....	5
Sprog.....	7
Krop og bevægelse.....	10
Natur og naturvidenskab.....	15
Kulturelle udtryksformer og værdier.....	18
Børnemiljø og klageprocedure.....	20
Dokumentation og evaluering.....	22
Litteraturliste.....	24

Om læreplaner

Den 1. juli 2018 trådte den ”styrkede pædagogiske læreplan” i kraft i Danmark.

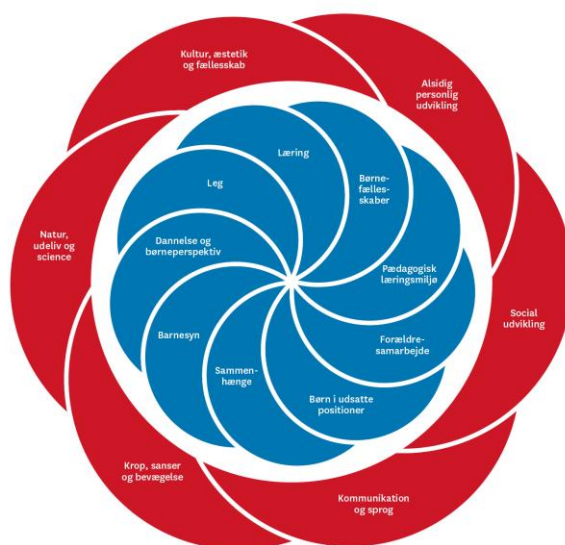
2020 -2021 skal alle dagtilbud i Sydslesvig også udarbejde en ”STYRKET LÆREPLAN”.

Her vil læringskategorierne bliver udvidet og nogle nye regler vil komme til, som bla.:

- et fælles pædagogisk grundlag med centrale elementer som børnefællesskaber, leg, børnenes trivsel.
- arbejdet med etablering af et pædagogisk læringsmiljø hele dagen
- forholde sig til børn i udsatte positioner
- etablering af en evalueringskultur.
- forældresamarbejde
- digitalisering

Se også: ***www.emu.dk***

Indtil den nye styrkede læreplan træder i kraft, arbejder vi efter det indhold vi allerede har udarbejdet, men vil gerne gøre opmærksom på, at alle læringskategorier skal ses i sammenhæng og i samspil med hinanden.

Kategori 1

Aksidig personlig udvikling

Børns personlige udvikling trives bedst i en omverden hvor børnene bliver set og hørt. Det er vigtigt, at børnene føler sig afholdte og værdsat i fællesskabet.

Da barnets udvikling og læring forgår i samspil med andre mennesker, er det vigtigt at barnets evne til at indgå i nære relationer styrkes. At kunne forstå og aflæse andres følelser og selv kunne give udtryk for egne følelser er en vigtig faktor.

At føle sig husket og genkendt af andre er med til at styrke barnets selvforståelse.

Hvad skal barnet have mulighed for indenfor denne kategori, når det er i vores dagtilbud.

Uddrag fra den overordnede målsætning for Pædagogiske Lærplaner¹

- *at udtrykke sine tanker, følelser og give sin mening tilkende*
- *at blive opmuntret i at udforske omverdenen, tage initiativer og være med til at bestemme*
- *at opleve sejre og lære at håndtere det, der er svært*
- *at føle sig ansvarligt passet på, holdt af og værdsat som en del af fællesskabet*
- *at sætte spor i eget og andres liv*
- *at blive støttet i at turde udfolde sig, tro på sig selv for den "jeg er"*

Hvad ønsker vi børnene skal lære indenfor denne kategori i den tid, det er i vores dagtilbud.

Vi vil støtte barnet så det bliver bedre til at kunne mærke sig selv og afprøve og sætte egne grænser. Barnet skal udvikle en stabil selvfølelse, selvtillid og identitet. Børnene skal takle mange forskellige følelser, som vrede, venskab, konkurrence. Vi hjælper dem med at sætte ord på deres følelser.

Udvikle børnene til stærke selvstændige personer, der selv kan tage initiativ. Børnene skal føle sig som aktive deltagere og værdifulde og skal lære at bidrage og medvirke i et større fællesskab.

Hvilke metoder vil vi bruge for at opnå vores mål og hvordan vil vi anvende metoder

Barnet skal øve sig sammen med andre ved f.eks. i leg, ved planlagte aktiviteter og alene.²

Vi vil give alle børn mulighed for at have en omsorgsfuld, positiv og god kontakt med mindst en voksen i institutionen.

Vi vil arbejde med anerkendelse i børnehøjde³, medbestemmelse⁴ og tryghed⁵. Eks.: Paul kommer i børnehaven og er sur, fordi han har glemt sin Dino, eller barnet er ked af det, fordi

¹ Dansk Skoleforening for Sydslesvig, Overordnet målsætning for Pædagogiske Læreplaner, 2007

² Se: Fakta om børnehaven - kapitel "funktionsopdelt", side 2

³ Se: Værdier - kapitel "anerkendelse", side 3

⁴ Se: Værdier – kapitel selvtillid, side 11

⁵ Se: Værdier – kapitel selvværdsfølelse, side 9

mor er gået. Den voksne giver barnet lov til at udtrykke den vrede og sorg der er forbundet med dette ved f.eks.: at tage barnet alvorligt, være forstående men ikke afledende.

Dermed udvikler vi barnets selv værdsfølelse - ved at bekræfte barnet i dets følelser og sin oplevelse af sin situation. Vi hjælper barnet ved at sætte ord på sin oplevelse.⁶

For at styrke børnenes identitet, bruger vi bl.a. børnenes mapper, Family, plancher i forhold til projekter.

Vi styrker børnenes initiativ og selvstændighed, idet vi giver og respekterer deres egen ansvarlighed. F.eks. Børnene må spise deres madpakker/mad i den rækkefølge de vil.

Børnene behøver ikke spise op. I børnehaven må børnene altid spise, når de er sulten.⁷ I vuggestuen får børnene tilbudt mad flere gange om dagen.

Vi arbejder med børnenes spor, som vi indsamler via iagttagelser, tegninger og fortællinger. Herved føler børnene sig bl.a. genkendt, barnets interesser bliver taget alvorligt, de føler sig mere motiveret.

Vi arbejder løbende med emner, som handler om børnenes egen person, netværk, og omverden som f.eks.: min krop, min familie, hvor bor jeg og mine venner.

Vi giver børnene god tid til at øve sig i f.eks. af og påklædning, dække bord og andre daglige ritualer.⁸ Vi skynder ikke på børnene. Børnene får lov til at øve sig i eget tempo og være på det udviklingstrin det er i. Den voksne sætter rammen og giver støtte.

⁶ Se: Værdier – kapitel autenticitet side 6

⁷ Se: Værdier - side 1

⁸ Se: Lise Ahlmann

Kategori 2

Social kompetence

Sociale kompetencer udvikles i mødet med andre f.eks. i grupper og venskaber dvs. i interaktion. Nøgleord for social kompetence er empati, tilknytning og tryghed og sociale færdigheder.

At have en veludviklet social kompetence har stor betydning for barnets livskvalitet, relationer til andre og dets selvopfattelse.

Hvad skal barnet have mulighed for indenfor denne kategori, når det er i vores dagtilbud.

Uddrag fra den overordnede målsætning for Pædagogiske Lærerplaner”⁹

- *at blive inddraget og opmuntret til at være en aktiv deltager, der søger at løse opgaver i fællesskab*
- *at der skabes forudsætninger for, at barnet kommunikerer med andre om det, der opleves sammen*
- *at få indflydelse på sit hverdagsliv, herunder at foretage valg og argumentere for sine meninger*
- *at blive hjulpet i at forstå andres behov og opmuntres til at vise omsorg og tage hensyn til hinanden*
- *at undre, undersøge og fordybe sig sammen med andre*
- *i fællesskab at udforske nye fremgangsmåder, skabe noget nyt sammen med andre og i fællesskab afgøre, hvad der er meningsfuldt og sjovt at beskæftige sig med*

Hvad ønsker vi børnene skal opnå indenfor denne kategori i den tid, det er i vores dagtilbud.

Børnene skal lære sig selv at kende og give udtryk for sig selv.

Børnene skal videre udvikle deres selvfølelse og empati og styrke deres selvtillid. Børnene skal lære at lege selv og med andre. Desuden skal de lære at indgå i forpligtende fællesskaber og lære at forstå kollektive beskeder. Børnene skal kunne opbygge konstruktive relationer til voksne og børn hvor de lærer at give og tage. Børnene skal lære at sætte egne grænser og respektere andres grænser, samt at træffe demokratiske beslutninger.

Hvilke metoder vil vi bruge for at opnå vores mål og hvordan vil vi anvende metoderne

For at social kompetence kan udvikles og udfoldes, er det nødvendigt med et netværk og nære relationer, som indebærer tryghed og udvikling af basal tillid til verden. Vi arbejder med anerkendelse i børnehøjde¹⁰, hvor der er fokus på relationer imellem barn, forældre, personale med trivsel, tryghed, respekt. For at udvikling af de sociale kompetencer bliver en naturlig del af børnenes hverdag, støtter de voksne op omkring børnenes venskaber og

⁹ Dansk Skoleforening for Sydslesvig, ”overordnet målsætning for Pædagogiske Læreplaner, 2007

¹⁰ Se: Værdier – side 1

legefællesskaber. Først og fremmest gennem leg, udvikles de sociale kompetencer.¹¹ Børnene tager selv efter formåen – ansvar for egne beslutninger og valg. De voksne viser accept og respekt over for barnet, idet de giver dem mulighed for at føle og lytte ind til sig selv. De voksne må ikke være belærende, men understøttende.¹² Vi arbejder med anerkendelse i børnehøjde. Børnene får medbestemmelse f.eks. må lege hvad de vil, med hvem de vil, hvor de vil på de fleste tidspunkter af dagen.¹³

Børnenes sociale kompetencer udvikles ligeledes ved at:

- de kan begå sig i en funktionsopdelt daginstitution¹⁴, hvor de selv kan vælge aktiviteter, leg og fællesskaber.
- vores faste aktiviteter som bl.a. rundkreds, gymnastik, udedag, rollespil, fælles arrangementer, ture ud af huset m.m.
- bruge venskabsbænken. Her kan et barn sætte sig, hvis det har brug for at lege eller snakke med et andet barn.
- tæt samarbejde omkring overgang fra vuggestuen til børnehave. Der opstår fællesskaber ved vores fælles projekter, besøg af hinanden m.m.

At undre, undersøge og fordybe sig er med til at udvikle de sociale kompetencer

¹¹ Pædagogiske læreplaner i dagtilbud, ministeriet for familie og forbrugeranliggender, 1.udgave nov.2004, side40

¹² Se:Værdier – kapitel anerkendelse side 4

¹³ Se:Værdier – kapitel tyghed side 12

¹⁴ Se:Værdier – kapitel medbestemmelse side 14

Kategori 3

Sprog

Sprog er et kommunikationsmiddel. Vi kommunikerer verbalt og nonverbalt. Igennem sprog kan vi knytte og vedligeholde kontakter.

Jo mere sprog, jo bedre bliver børnene til at få og videregive information. Sprog har stor betydning for vores tænkning. Vi vil gerne være med til at udvikle en god sprogforståelse, og styrke barnets kommunikative kompetence bedst muligt.

Hvad skal barnet have mulighed for indenfor denne kategori, når det er i vores dagtilbud.

Uddrag fra den ”overordnede målsætning for Pædagogiske Lærerplaner”¹⁵

Barnet skal have mulighed for at:

Øge dets kommunikative kompetence, dvs. at sætte barnet i stand til at anvende tale- og skriftsproget funktionelt i forskellige sammenhænge.

Børnegruppe 0-3 år:

- *Lærer at koble danske sproglyde og betydninger sammen*
- *Oplever, at lyde svarer til fysiske handlinger (fx klatre)*
- *Lærer, at gestik og mimik erstattes af ord*
- *Udvikler opmærksomhed på skriftsproget*

Børnegruppe 3-5 år:

- *Udvikler sproglig kompetence og lyst til at anvende det danske sprog*
- *Have mulighed for at samle erfaringer med ord i forskellige situationer*
- *Bruger og udvikler sproget i kommunikation og i samspil med andre*
- *Bliver nysgerrigt i forhold til bøger og skriftsproget*
-

børnegruppe 5- 6 år (førskolebørn):

- *Gennem oplæsning og fortælling får videreudviklet sit ordforråd og sin begrebsverden.*
- *Gennem gruppesamtaler og dialog øver forskellige former for lytte- og taleroller, herunder at lytte opmærksomt til andre og selv at tage og føre ordet.*
- *Oplever glæde ved at bruge dansk, for at der skabes gode forudsætninger for læseindlæringen.*
- *Får bevidsthed om sprogets lydside.*
- *Får lyst til at beskæftige sig med bøger og andre skriftlige medier, idet de voksne appellerer til barnets fantasi og nysgerrighed.*

¹⁵ Dansk Skoleforening for Sydslesvig, ”overordnet målsætning for Pædagogiske Læreplaner,2007

Hvilke metoder vil vi bruge, for at arbejde hen på vores mål?

For at sproglig opmærksomhed kan indgå i børnenes dagligdag, skal den relatere til noget kendt. Derfor arbejder vi både med planlagte spor og emneforløb, og sprogprojekter, der tager udgangspunkt i børnenes sproglige udviklingsniveau.

Spor er det, barnet giver udtryk for, det er interesseret i, optaget af, fortæller om, tegner eller er motiveret for at arbejde med.

Dorte Filtenborg Sørensen

Ved indsamling af spor hos børnene benytter vi os af iagttagelser af børnene i deres leg, samtaler i rundkredsen, evaluering med børnene og iagttagelser af børnenes tegninger. Vi arbejder med anerkendelse i børnehøjde¹⁶ hvor der er fokus på relationen imellem barn/personale.

I sprogarbejdet fokuserer vi på alt det rigtige, som barnet siger, og vil ikke bremse barnet i dets trang til at tale og fortælle, uanset om det er på tysk eller på dansk. Vi ønsker at det danske sprog kommer naturligt på banen, når vi formidler glæde ved det danske sprog.

I sprogarbejdet arbejder vi bl.a. med "sprog og læsning"¹⁷, dialogisk oplæsning¹⁸; de ti sprogstrategier, "fortællerhefter"¹⁹, "ordtræet"²⁰/ordhjulet, give børnene tid til at lege.²¹

¹⁶ Se: Værdier side 1 og Narrativ pædagogik, kapitel anerkendelse og livshistorie, side 99, Birthe Juhl og Jørgen Lauritzen

¹⁷ Dansk Skoleforening for Sydslesvig "Sprog og læsning" idekatalog for børnehaven 2003

¹⁸ Jette Løntoft, Danskfidusen

¹⁹ Se: Fakta om Børnehaven kapitel fortællerhæfte side 8 og Narrativ Pædagogik, Birthe Juhl og Jørgen Lauritzen, side 26

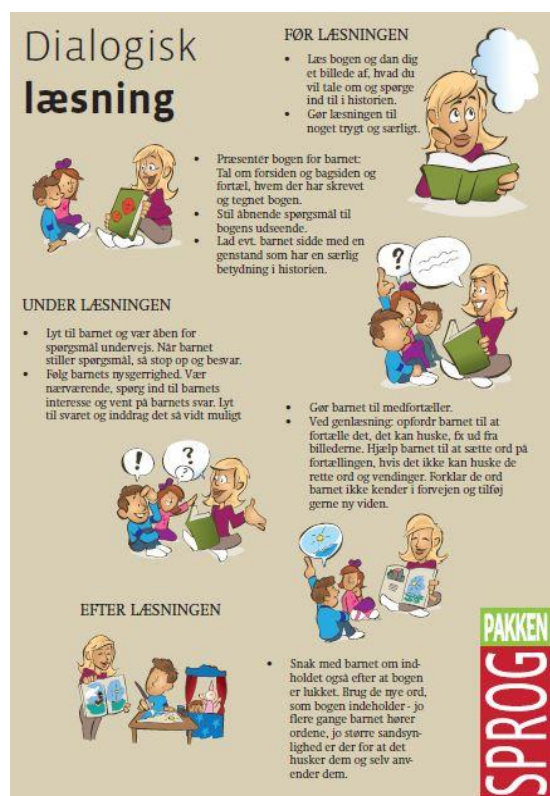
²⁰ Dansk Skoleforening for Sydslesvig "Sprog og læsning" idekatalog for børnehaven 2003

²¹ Se: Fakta om børnehaven kapitel leg, side 10 og Det legende lærende barn s. 57, Inge Pramling Samuelsson og Maj Asplund Carlsson

Hvordan vil vi anvende midler og metoder – og hvornår i årsplanen?

Arbejdet med sprog foregår i alle rum på alle tidspunkter af dagen. Desuden er der:

- Daglig højtlesning i grupperne
- Dialogisk oplæsning ved hvert emneforløb
- Lyttelege og lege med lyde i rundkredsen eller i et emneforløb.
- Rim og remser.
- Rimekuffert – hver dag får et barn på skift en rimekuffert med hjem. (I børnehaven)
- Arbejde med stavelser i rundkredsen eller i forbindelse med et emneforløb. (i børnehaven)
- Sang og sanglege i den daglige grupperundkreds
- Fælleslege – også på tværs af grupperne
- Rollelege
- Fysiske aktiviteter (som gymnastik en gang ugentligt)
- Brug af sprogposer i rundkredsen eller i forbindelse med et emnearbejde. Børnene må gerne lege med sprogposerne, som hænger i børnehøjde
- Navnekort - når vi spiser og garderobekort (i børnehaven)
- Teater / drama (i børnehaven)
- Arbejdet med fortællerhefter/børnenes mapper
- Bruge skriftsprog, f.eks. ved at opmuntre børnene selv at skrive eget navn, skrive tekster på børnenes tegning. (i børnehaven)
- førskolearbejde med forlyde og fonemer
- De voksne arbejder med de 10 sprogstrategier

Kategori 4

Krop og bevægelse

Barnets motorik styrkes ved alt, hvad det foretager sig af bevægelser i løbet af dagen, fra det vågner – gnider sig i øjnene og springer ud af sengen – til det igen tager nattøj på og kravler i seng.

Brugen af dets sanser er afgørende for, hvordan barnet bevæger og udvikler sig. Man kan sige, at sanseindtrykkene er næring til vort nervesystem, ligesom mad er næring til vores krop. For at barnet kan lege på lige fod med andre børn i samme alder skal barnets motoriske udvikling være i orden.

Hvad skal barnet have mulighed for indenfor denne kategori, når det er i vores dagtilbud.

Uddrag fra den overordnede målsætning for Pædagogiske Læreplaner²²

Bevægelse er et af barnets grundlæggende behov, da barnet har brug for bevægelse for at kunne udvikle sig.

Formålet med en øget opmærksomhed på motorik i børnehaver og skoler er derfor at stimulere børnenes sanser og styrke dets motoriske udvikling gennem bevægelse ved:

- *at pædagoger og lærere tilegner sig viden om, hvordan grov- og finmotorik kan styrkes gennem leg og fysiske aktiviteter – i børnehavens dagligdag, i skolens hverdag og i fagene herunder idrætsundervisningen.*
- *at institutionernes fysiske rammer udfordrer og understøtter børnenes lyst til at bevæge sig og deres motoriske udvikling*
- *at pædagoger og lærere tilegner sig viden om, hvordan fysiske aktiviteter og bevægelse kan inddrages i projekter og undervisning.*

Det er vigtigt at stimulere børnenes sanser, for herved dannes der flere dentritter, synapser, og myeliserings.

Sanseindtrykkene bearbejdes i hjernen og udvikler den. Man kan sige, at sanseindtrykkene er næring til vort nervesystem.²³

Barnet skal have mulighed for at:

Blive udfordret i forskellige miljøer og i leg

Udvikle og automatisere sine bevægelser.

Stimule de primære sanser høre, lugt og synssansen.

Styrke balancen

Få kontrol over egen krop og kende dets muligheder og begrænsninger

Styrke øje-hånd koordination og i det hele taget bevægelsernes koordination

Styrke og udvikle den bilaterale integration og krydsbevægelser

Udvikle kropsbevidsthed

²² Dansk Skoleforening for Sydslesvig, overordnet målsætning” 2007

²³ Teorien bag børns bevægelser, Bente Pedersen, 2001

Styrke opmærksomhed og koncentration
Styrke dets muskler, sener, og led
Udvikle dets glæde i at bruge kroppen og alle sanser
Opleve glæde og lyst ved fysisk udfoldelse
Få en fornemmelse af, hvad kroppen kan
Få en fornemmelse af hvordan kroppen fylder og befinder sig i rummet og i forhold til andre børn
Få fornemmelse af rum og retning – styrke børnenes orienteringsevne
Fysisk trivsel og psykisk velvære
Tage ansvar for sig selv og indgå i forpligtende fællesskaber (børnehaven)
Blive nysgerrig på fællesskaber (vuggestue)

Hvad ønsker vi børnene skal opnå indenfor denne kategori i den tid, det er i vores dagtilbud.

Børnene skal igennem den motoriske leg og træning udvikle/lære at få kontrol over sin krop og sine bevægelser. Børns kropslige kompetencer har stor betydning for børnenes læring og legesituationer med andre børn og derfor bliver det en vigtig del af identitetsdannelsen. Hvis f.eks. ligevægtssansen ikke er udviklet tilstrækkeligt, vil barnet måske ikke være god til at cykle, balancere eller klatre. Det bliver usikkert, trækker sig tilbage og mister kontakten og fælles oplevelser med kammeraterne.

Børnenes krop og bevægelse er også en tilgang til egen person, derfor skal børnene lære at få kendskab til deres krop og dens funktion og de skal lære at få kendskab til hygiejne og hvad der er sundt for kroppen. Samtidig skal børnene få erfaringer med forskellige former for kropslig nærhed og med at sætte egne grænser.

Hvilke metoder vil vi bruge for at opnå vores mål

Ting tager tid, også på det motoriske område. Der skal mange gentagelser til, derfor skal barnet have tid til at udvikle sin interesse og motivation for en opgave. Gennem legende gentagelser opnås en automatisering. Vi er meget opmærksomme på ikke at "skynde" på børnene. Barnet skal have et miljø hvor det kan grundlege²⁴ og stimulere de primære sanser. For at børn kan få og bibeholde gode og præcise bevægelser og kropsfølelser, er det meget vigtigt at disse sanser stimuleres hver dag.²⁵ De voksne er rollemodeller.

Vores indretning²⁶ og dagsstruktur opfordrer, udfordrer og understøtter børnene i at grundlege, stimulere deres 3 primære sanser, de kan gennem deres krop og bevægelse erobre verden. De kan udvikle deres sansemotorik på deres aktuelle udviklingsniveau og på en naturlig måde.

Der er mangfoldige bevægelsesudfordringer, som også indebærer dagligdagens færdigheder.

²⁴ Grundmotorik, testning og træning, Anne Brodersen og Bente Pedersen, 2002

²⁵ Teorien bag børns bevægelser, Bente Pedersen, 2001

²⁶ Se: Fakta om børnehaven, kapitel funktionsopdelt, side 2

For at stimulere børnenes bevægelsesbehov, tilbyder vi børnene et varierende bevægelsesmiljø, ved bl.a. også at være ude i nærmiljøet mindst 1 gang om ugen. Her tager vi bl.a. på byens legepladser og vi tager på skovtur, uanset hvordan vejret er og hele året igennem. Disse oplevelser er ikke kun gode naturoplevelser, men også en god sansemotorisk udfordring. Børnene får mange sanseindtryk som f.eks.: lugten af skovbunden, lyde fra fuglene, se trækroneerne bevæge sig og ligge ned og se skyerne, føle græs, småkravl og jord. Børnene får trænet kroppen og balancen ved at løbe i ujævnt terræn og balancere på træstubbe. Krydsbevægelser udvikles ved at løbe og klatre. Finmotorikken udvikles f.eks. ved at tegne i jord, samle mos, kogle og blade og ved at lave billeder og ophæng af det, børnene har samlet. Øje hånd koordination udvikles f.eks. ved at kaste målrettet med kogler. Den bilaterale integration udvikles når vi klatrer eller sidder og leger på skovbunden og skal gribe over på den anden side af kroppen.

Børnene kan bl.a. selv igangsætte aktiviteter, bruge deres fantasi og være udforskende. De kan tilfredsstille deres nysgerrighed, afprøve og udforske og der er tid til fordybelse og til at grundlege. Det er vigtigt, fordi krop og bevægelse ikke kun er en fysiologisk, men også en sanselig adgang til verden.

Alle børnehavebørn får en ugentlig gymnastikdag i skolens gymnastiksal.²⁷ Alle børn har mulighed for at bruse efter gymnastikken. Børn som har glemt håndklæde, må låne håndklæde af børnehaven.

I vuggestuen har de ældste børn en ugtl. gymnastikdag i børnehaven og de yngste børn er i bevægelse i vuggestuen.

***Krop og bevægelse er et
redskab til at erobre verden***

²⁷ Se eksempel i mål og handleplan, mappen gymnastik.

Krop og bevægele som sanselig tilgang, f.eks. en erfaring om muligheder og begrænsninger

Et fantastisk læringsrum er skolens legeplads og boldbane, som børnehavebørnene tit bruger om foråret, sommeren og efteråret. Her er der rigtig mulighed boldspil f.eks. regellege som fodbold eller stikbold. Ofte har børnene mulighed for at møde de større børn fra skolen. Her lærer børnene bl.a. at samarbejde, koordinere, aftale, tabe, de lærer deres kropsmuligheder og begrænsninger at kende.

For at børnene kan være i bevægelse så meget som muligt, sætter vi om morgenen skåle/fade ud på bordene (hvis vi ikke lige får havregryn med mælk) og de kan tage maden i hånden. Det gør, at børnene kan lege videre og være i bevægelse.

Kendskab til kost:

I børnehaven er børnene med til at tilberede morgenmaden og de er medbestemmende om valget af måltidet når vi har middag en gang om måneden. Her taler vi om sund og usund mad og hvor maden kommer fra. Vi begrænser sukker i maden. Børn og voksne taler om eller arbejder med emnet "mad" i grupperne.

I vuggestuen bliver der tilbudt et varieret måltid, så børnene får mulighed for at få så mange smagsoplevelser som muligt. Børnene må gerne bruge alle sanser under spisningen.

Kendskab til egen krop:

Vi synger sange, der handler om kroppen.

Vi tilbyder massage, afslapning til stille musik. Her lærer børnene at tænke på deres krop og mærke den.

Børn og voksne taler om eller arbejder med emnet kroppen.

Kendskab til hygiejne:

Vi er opmærksomme på, at børnene vasker hænder efter toiletbesøg, før vi tilbereder maden og inden vi skal spise.

Børnehavebørnene har mulighed for at gå under bruseren efter gymnastikken.

Kategori 5

Natur og naturvidenskab

Oplevelser i naturen udvikler børn bl.a. følelsesmæssigt, sansemotorisk, kognitivt. Oplevelser i naturen skaber forståelse og interesse af omverdenen og udfordrer kroppen.

Det er vigtigt at børnene oplever glæde ved at være i naturen. *En naturfaglig dannelse skabes af oplevelser med, interesse for og viden om naturen i et miljø, hvor der er plads til at undres, stille spørgsmål og finde svar.*²⁸

Mål

Hvad skal barnet have mulighed for indenfor denne kategori, når det er i vores dagtilbud.

Uddrag fra den overordnede målsætning for pædagogiske læreplaner²⁹

- *at opleve pædagogen vise glæde, interesse og ansvarlighed for natur og miljø i dagligdagen*
- *at opleve naturen som et rum for fysisk udfoldelse, leg og fantasi*
- *at håndtere og få førstehåndsoplevelser med naturens dyr, planter og materialer*
- *at blive hjulpet i at vælge, afkode og samle relevant information, som forklarer det, der sker.*
- *at møde spørgsmål, som inspirerer til selv at undersøge, overveje og formulere svar*

Hvad ønsker vi børnene skal opnå indenfor denne kategori i den tid, det er i vores dagtilbud.

At børnene får en økologisk bevidsthed, dermed mener vi - en viden og respekt og ansvarlighed for natur og miljø.

At børnene lærer deres lokale miljø nærmere at kende.

At børnene udforsker naturens mangfoldighed og undersøge naturfænomener.

At børnene udvikler kreativitet, fantasi, nysgerrighed og evne til forundring.

En forståelse for naturens cyklus.

²⁸ Ministeriet for familie og forbrugeranliggende – internetside om natur og naturfænomener

²⁹ Dansk Skoleforening for Sydslesvig, "Overordnet målsætning for Pædagogiske Læreplaner, 2007".

Hvilke metoder vil vi bruge for at opnå vores mål og hvordan vil vi anvende dem.

En gang om ugen har alle grupper en udedag, hvor børnene oplever forskellige naturtyper, f.eks. skov, strand, nærmiljø, vandhul. Vi er på ture i al slags vejr og til enhver årstid. Til foråret og til efteråret er hver børnehavegruppe en uge i skoven.³⁰

I naturen og i børnehaven eksperimenterer vi med naturfænomener. Bla. laver vi forsøg med vand og luft, lyd, skygger, ild og farver. Vi arbejder også med begreberne, tør, våd, varmt og koldt.

Naturoplevelser på legepladsen, som f.eks. plante og så, vandlege, plukke blade, gravehul. Vi møder bl.a. sommerfugle, snegle, mariehøns, regnorme, som børnene lærer at passe på ved at give dem blade eller sætte dem tilbage i græsset. Vi undrer os sammen med børnene. Havearbejde er et naturligt arbejde i løbet af året, hvor børnene frivilligt hjælper på skift.

Børnehaveaktiviteter

Når det er forår, laver vi plads til et akvarium med emnet: fra haletusser til frø. Børnene undrer sig, stiller spørgsmål, kan følge udviklingen fra haletudse til frø m.m. Et andet emne er fra larve til sommerfugl. Vi har et akvarium med fisk, hvor børnene kan følge et fascinerende og spændende plante og fiskeliv. Derudover kommer børnene på besøg hos dyrehandleren i vore lokalområde, de er med til at fodre og gøre akvariet rent.

I løbet af året har vi nogle dage, hvor vi tænder bål og til efteråret får børnene erfaringer med blæsten, ved f.eks. lege med drager. Når der er sne, kælker vi på legepladsen eller på byens legeplads. Vi bygger snemænd og laver forsøg med sne, is og smelteprocessen.

³⁰ Se Fakta om børnehaven, kapitel nærmiljø og skov, side 13

Vi sorterer affald (forskellige farvede spande) i stuerne og ved bordet (forskellige farvede kurve) når vi spiser. Vi bruger skolens kompost.

Når vi er i skoven samler vi naturmaterialer og bruger dem til leg og kreative aktiviteter. Børn og forældre kommer også tit med naturmaterialer hjemmefra.

Vi satser på, at førskolebørnene besøger apoteket, hvor de bl.a. får noget at vide om giftige og ugiftige planter. Ture i nærmiljøet, bl.a. Gårten 2000, hvor vi kigger på planter og urter, dufter og smager på krydderier og urter.

Vi gør jævnligt en indsats for at begrænse forbruget af stanniol i børnenes madpakker, ved at snakke med børnene om miljøbelastning og hovedsageligt ved at informere forældrene. Vi arbejder hen på, at børnene bruger smørrebrødspapir eller en madkasse. Desuden anbefaler vi forældrene at bruge genbrugsemballage til yoghurt og lignende. Hvis forældrene ikke bakker op omkring vores miljøpolitik eller kostpolitik, kontakter vi forældrene og gør ikke børnene forkerte ved f.eks. at "løfte pegefingeren" eller ved at sende maden med hjem igen. Vi bruger megen genbrug til kreative aktiviteter.

Førskolebørnene er deltager i byens rengøringsdag.

Plastik i den gule kurv

kompost i den brune kurv

papir i den grønne kurv

Mens vi spiser, sorterer børnene deres affald.

Kategori 6

Kulturelle udtryksformer og værdier

Jo flere kulturelle udtryk et barn møder, jo bredere bliver deres syn på verden, andre mennesker og på sig selv.

Hvad skal barnet have mulighed for at lære indenfor kategori 6, når det er i vores børnehave

Uddrag fra den overordnede målsætning for Pædagogiske Læreplaner ³¹

Barnet skal have mulighed for:

- *At institutionen formidler resurser af at barnet bærer flere kulturer og identiteter*
- *At opleve sammenhæng mellem strukturerede aktiviteter og barnets eget kulturudtryk*
- *At deltage i kulturelle traditioner og få kendskab til kulturelle tilbud i lokalsamfundet, herunder teater, musik, museer, arkitektur og udstillinger*
- *At få medindflydelse på valg af materialer, projekter samt på planlægning af kulturelle aktiviteter og oplevelser.*
- *At opleve anerkendelse ved selv at fremstille*
- *At have adgang til klassisk og moderne børnelitteratur samt aktuel faglitteratur*
- *At eksperimentere med sang, teater, dans m.m.*

Hvad skal barnet have mulighed for indenfor denne kategori, når det er i vores dagtilbud.

Vi vil give barnet en viden om holdninger og omgangsformer som bygger på dansk tradition og værdier. Da vi også er en del af det sydslesvigske mindretal og er omgivet af tysk flertalsbefolkning, vil vi også give viden om tyske traditioner.

Børnene skal få kendskab til andre kulturer og udvikle en tolerance for folk der er anderledes end dem selv. F.eks. handicappede, ældre mennesker, folk fra andre lande. Børnene skal udvikle respekt og forståelse for forskelligheder og for hinanden. Barnet skal få en bred opfattelse af livet og den kultur den vokser op i.

Hvilke metoder vil vi bruge for at opnå vores mål

Vi vil give børnene mulighed for at eksperimentere, øve sig i og afprøve sig selv og sammen med andre, i forhold til et bredt spekter af kulturelle udtryksformer og i mødet med voksne, der støtter dem i disse aktiviteter og som aktivt formidler kultur.³² Ex. Vores venskabsbørnehave og samarbejdet med alderdomshjemmet.

³¹ Dansk Skoleforening for Sydslesvig, ”overordnet målsætning for Pædagogiske Læreplaner, 2007 ”

³² Leg og Lær – en guide om pædagogiske læreplaner, minnff 2004

Vi vil introducere og inddrage børnene i musiske aktiviteter og understøtte, når børnene selv tager musiske initiativer.

Vi vil vise børnene at deres historier er værdifulde.

Vi vil have bøger til rådighed for børnene og læse højt for dem, bl.a. eventyr, som børnene selv har tilgang til. Vi vil tilbyde kreative aktiviteter m.m., hvor børnene kan eksperimentere med kulturelle udtryksformer sammen med en voksen eller selv.³³

I børnehaven laver vi teater og benytter os af kulturtilbud, som bl.a. biblioteket, teater, museum.

Vi formidler vores traditioner, ved at markere og fejre bl.a. jul, lanterne, påske, børnenes fødselsdag, årsmøde, fastelavn.

Vi vil så vidt muligt bruge sang og musik i rundkredsen hver dag. Dagens ritualer: sang, musik, højtlesning. I vuggestuen arbejder vi med børnenes mapper og i børnehaven får børnene et fortællerhæfte³⁴ med hjem en gang om måneden.

I børnehaven vil vi lade børnene udtrykke sig billedligt, når de har oplevet noget. Bl.a. efter skovture. Barnet oplever, at det er muligt ikke kun at udtrykke sig sprogligt.

Vi besøger mindst en teaterforestilling pr. år, som vi snakker om, når vi kommer hjem.

I løbet af børnenes børnehavetid, bliver der arbejdet intensivt med emnet følelser. Herunder arbejder vi bl.a. med accept og forskellighed.

Vi vil arbejde med børnenes spor.³⁵

CIRKUSPROJEKT

³³ Se Fakta om børnehaven, kapitel medbestemmelse, side 14

³⁴ Mål og fakta side 8

³⁵ Filtenborg Dorte ”dokumentation” 2006 side 57

Børnemiljø og klageprocedure

Vi arbejder efter Skoleforeningens trivsels –og beskyttelseskoncept, som skal sikre børns ret til at blive set, hørt og beskyttet. Konceptet tager udgangspunkt i et lovkrav der trådte i kraft 2012 i Kinderschutzgesetz § 8a. Skoleforeningens konceptet lægger op til at styrke den enkeltes medarbejders evne til selvreflesion.

Alle dagtilbud er forpligtet til at arbejde ud fra et handlings/samt holdningsorienteret koncept, der sikrer at barnets trivsel og beskyttelse mod overgreb imødegås.

I vores dagtilbud er vi meget opmærksomme på børnemiljøet, som indebærer det psykiske, fysiske –og æstetiske børnemiljø.

Det fysiske børnemiljø handler om: de fysiske rammer uden og indendørs. Et godt fysisk børnemiljø i trygge og sikre rammer giver børnene plads til og mulighed for at fordybe sig og til at udforske sig selv igennem leg og bevægelse.

Det psykiske børnemiljø handler om hvordan børnene trives med sig selv, de andre børn og med de voksne. Et godt psykisk børnemiljø sætter for os fokus på gode relationer, fællesskab, respekt, tryghed, tillid og medbestemmelse.³⁶

Det æstetiske børnemiljø handler om hvordan børn påvirkes af de rum og rammer der omgiver dem. Et godt æstetisk børnemiljø stimulerer børnene og giver dem positive og udfordrende sanseoplevelser.

Hvordan arbejder vi med trivsels –og beskyttelseskonceptet.

Med vores værdier, børnesyn og indretning, som vi løbende evaluerer, prøver vi at tilgodese Skoleforeningens koncept.

For at tilgodese børnenes medinddragelse og ret til at klage, har vi udarbejdet en synlig klageprocedure for børnene.

Vi laver trivselsundersøgelser ved 1x årligt at undersøge børnenes relationer og sikrer, at hvert barn føler sig som en del af fællesskabet. Undersøgelsen afklarer, om hvert barn mindst har en ven eller bliver nævnt som ven. Er dette ikke tilfældet, igangsætter vi ex. understøttende legegrupper.

Vi medtænker børneperspektivet, når vi ex.:

- Følger børnenes spor ex. bygge Pokemonhule eller går på opdagelse sammen med børnene, når de finder noget spændende.
- Når vi voksne aktiv indgår i børnenes leg ex. rolleleg - er baby i familien
- Tilgodeser børnenes behov, når de ex. ikke vil værre med i samlingen, men trænger til at lege ude, eller hvis de ikke vil med ud i skoven, men hellere vil blive ”hjemme” og lege med en ven.

³⁶ Se også vores værdier.

- Vi respekterer børnenes personlige grænser ex. ved at børnene ikke behøver at spise op eller spise i en bestemt rækkefølge.
- Vi respekterer børnenes personlige grænser, når de siger nej.
- Vi respekterer børnenes følelser og oplevelser og tager dem alvorlig ex. når barnet er ked af det og ligger under et bord og ikke vil op, respekterer vi dette og holder kontakten.
- Vi har udarbejdet en bidepolitik, som tydeliggør, at barnet er i knibe og hvordan vi griber situationen an.

Ved pr møderne reflekterer vi dagildagens hændelse og prøver at støtte hinanden i selvrefleksion. Ledelsen lægger op til at dagtilbuddets personale arbejder med fagpersonlig udvikling og henviser til børns trivsels – og beskyttelseskoncept.

Hvis et barn ikke trives, arbejder vi med udgangspunkt i barnets styrkesider og i tæt samarbejde med forældrene.

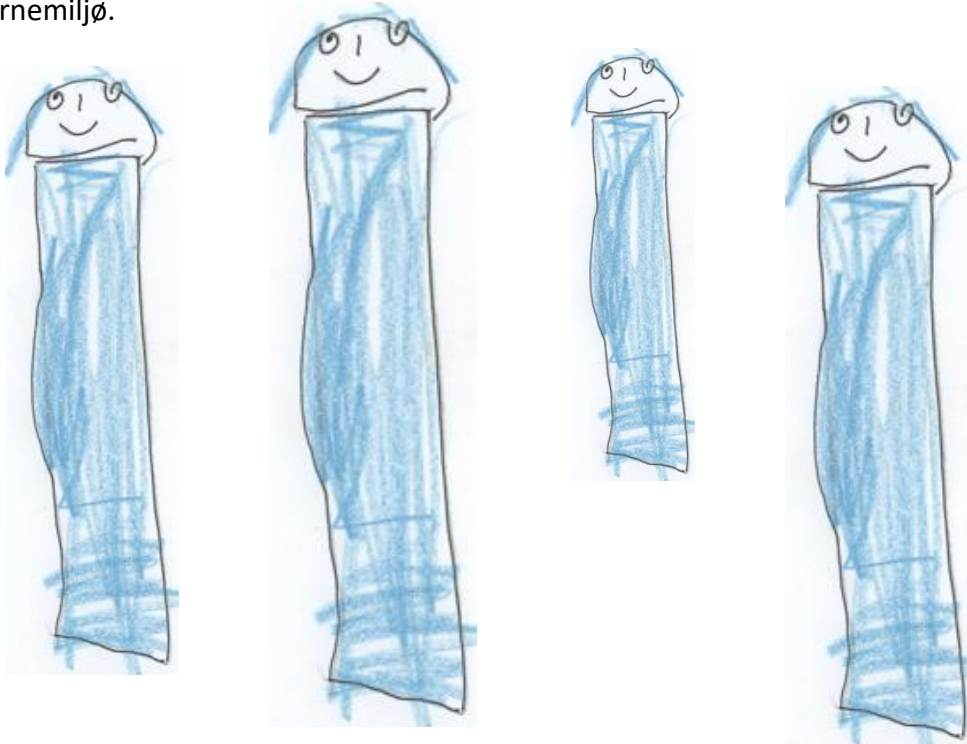
Ved behov, kontakter vi, efter forældrenes samtykke, vores samarbejdspartnere:

- PPR: Skolepsykologisk rådgivning
- Dansk Sundhedstjeneste
- Heilpädagogischer Dienstag
- Insofa
- Jugendamt
- Kipp
- Ergoterapeut/talepædagog

Forældre kan være usikker og bange, når deres barn har brug for ekstra hjælp. Vi støtter og vejleder gerne. I denne sammenhæng er det vigtigt at nævne, at alle ansatte har tavshedspligt.

Vi har udarbejdet en klageprocedure til forældrene, som tydeliggør hvilken vej forældrene kann gå, hvis de vil klage. Desuden har vi en ros og ris kasse på gangen. Hvert andet år laver vi en trivselsundersøgelse hos forældrene. Ex. Det det fysiske børnemiljø.

Dokumentation og evaluering

Vi vil dokumentere:

- Mundtligt
- Pædagogerne evaluerer og dokumenterer internt f.eks. mappen mål og handleplan
- fotodokumentation/billeddokumentation
- Til intern og ekstern brug (specielt til forældrene), bruger vi dokumentationsbøger i alrummet/garderoben.
- vi bruger visuel dokumentation i samarbejde med børnene, når vi laver collager, fotoudstillinger, bruger ordtræet, plancher, digital billedramme m.m.
- Vi bruger "tegn på læring" eller smitte model.
- Alle børn har en egen mappe, med deres billeder, fortællinger og tegninger.
- Whiteboard.
- Vi bruger screeningsmaterialet DESK en gang om året, for at se hvor barnet er i sin udvikling. For førskolebørnene udfylder vi skemaerne for afleveringssamtaler. Forældrene skal give skriftlig tilladelse til det.
- Vedr. praktiske anliggender, bliver forældrene orienteret skriftligt.

Evaluering:

- løbende med børnene og personalet. Efter et emneforløb evalueres bl.a. med børnene i rundkredsen.
- En gang om året vil personalet gå i dialog med samarbejdsrådet om, hvorvidt målene er nået, og hvorvidt der skal ske justeringer
- Forældresamtaler
- En forældreaften om året, hvor der bliver informeret om arbejdets mål og indhold.

Værdigrundlag for dokumentation:

Ved fotodokumentation:

- Forældrene skal give skriftlig tilladelse til, at deres barn må fotograferes og til at børnehaven må bruge billederne til offentlig dokumentation
- Ingen billeder med nøgne børn.
- Ingen billeder, hvor barnet krænkes f.eks. hvor barnet vises ufordelagtig.

Ved skriftlig dokumentation:

- Ved ekstern dokumentation er vi opmærksom på, ikke at nedfælde sætninger af børn, som kan misforstås eller som gør barnet til grin.

Litteraturliste

Brostøm Stig (2004) Pædagogiske lærerpaner – at arbejde med didaktik i børnehaven. Forlag Systime Academic.

Fredens Kjeld (2006) Mennesket i hjernen – en grundbog i neuropædagogik. Forlag Academica

Brostøm Stig, 1998, Virksomdesplaner i daginstitutionen

Ove Steiner (2004) Kompendium

Bae Berit (1988) Voksnes definitionsmagt og børns selvoplevelse. Norsk pædagogisk tidsskrift, nr.4.

Hertz Berit, Iversen Frank, Anerkendelse i børnehøjde, Dansk, (2004), Psykologisk forlag,

Daniel Stern, Barnets interpersonelle univers - Et psykoanalytisk og udviklingspsykologisk perspektiv" (Reitzel 1991 - ny dansk udgave i 2000)

Broden Berg Margareta, (2004), Mor og barn i Ingenmandsland – intervention i spædbarnsperioden. Hans Reitzels Forlag.

Gullestrup Lise, (2005), At blive sig selv – om udviklingen af det 0-5 årige barns selv, forlag Frydenlund

Finn Held og Flemming Olsen, (2006) Introduktion til pædagogik- opdragelse, dannelse, socialisering, forlag Frydenlund.

Juul Jesper, (2005), Dit kompetente barn, forlag Schønberg.

Juul Jesper, (2004), Pædagogisk relationskompetence – fra lydighed til ansvarlighed, forlag Apostrof.

Juul Jesper, (2004), Livet i familien – de vigtigste værdier i samliv og børneopdragelse, forlag Apostrof.

Anne Brodersen og Bente Pedersen, (2002), Grundmotorik – testning og træning, forlag Fyns Pædagogseminarium Forfatter Forlaget.

Bente Pedersen, (2001), Teorien bag børns bevægelser, Dafolo Forlag

Prof. Dr. Gerald Hüther og Cornelia Nitsch, Kinder gezielt fördern, forlag GU

Sally Goddard, (2002), Greifen und Begreifen, forlag VAK

Birthe Juhl og Jørgen Lauritzen, (2004), Narrativ pædagogik – livshistorien som pædagogisk grundsyn, Semi-forlaget.

Inge Pramling Samuelsson og Maj Asplund Carlsson, (2005), Det legende lærende barn, Hans Reitzels Forlag.

Bjarne Jakobsen, Psykologi – en basisbog.

Tom Ritchie, Relationer i teori og praksis, perspektiv på pædagogisk tænkning, 2004, forlag Billesø og Baltzer.

Ditte Alexandra Winther-Lindquist, Skal vi lege, leg identitet og fællesskaber i børnehaven, 2006, Forlag Frydenlund.

Ingrid Pramling Samuelsson og Marita Lindahl, Et barneperspektiv, forstå det lille barns verden med video, 2002, socialpædagogisk forlag.

Berit Bae og J. E. Waastad, Erkjennelse og anerkjennelse, perspektiv på relasjoner, 1999, Universitets Forlaget.

Mads Hermansen, Læringens univers, 2005, Forlaget Klim.

Anne – Lise Løvlie Schibbye, Relationer – et dialektisk perspektiv, 2005, Akademisk forlag.

Tom Ritchie, Relationer i psykologien, 2005, Billedsø og Baltzer.